

VIDEOREEKS HIËROGLIEFENSCHRIFT

Het Oudegyptische hiërogliefenschrift behoort tot de oudste schriftsystemen ter wereld. Maar hoe moeten deze mysterieuze vogeltjes, plantjes, lopende beentjes en watergolfjes nou precies worden gelezen? In een achtdelige [Videoreeks Hiërogliefenschrift](#) wijdt egyptoloog Huub Pragt de liefhebber van het Oude Egypte stap voor stap in, in het geheim van het Egyptische beeldschrift. In acht lessen worden de belangrijkste grammaticale elementen waaruit het Middegyptisch is opgebouwd, besproken. De hiërogliefenteksten die worden behandeld zijn voornamelijk afkomstig van voorwerpen uit de Egyptische collectie van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden.

De Egyptische taal

Het Egyptisch neemt een bijzondere positie in te midden van de talen uit de oude beschavingen. Door de meer dan drieduizend jaar lange geschreven overlevering van deze taal is het goed mogelijk om de ontwikkeling van het Egyptisch te volgen. Hoewel de taal nog steeds voortleeft in het Koptisch, de kerktaal van de Egyptische christenen, is het Egyptisch een dode taal te noemen. Het Egyptisch is een van de zes gelijkwaardige takken uit de Afro-Aziatische taalfamilie. Zo zijn ook het Noord-Afrikaanse Berber en het Semitisch, waartoe het Arabisch en het Hebreeuws behoren, takken uit dezelfde taalfamilie. Anders dan voor de dode talen Grieks en Latijn is er echter geen Oudegyptische grammatica overgeleverd. De kennis over deze taal is dan ook volledig gebaseerd op de resultaten van wetenschappelijk onderzoek. Binnen het Egyptisch worden op basis van grammaticale verschillen vijf taalfases onderscheiden.

Oudegyptisch

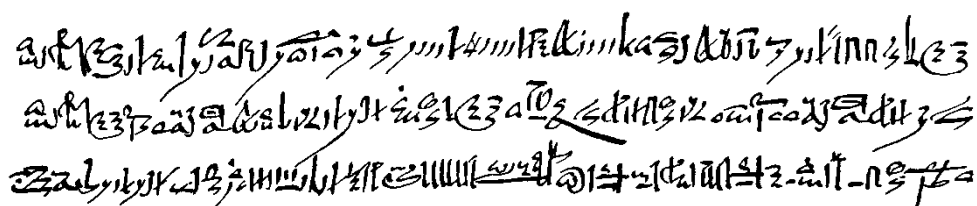
Het Oudegyptisch is de taal uit het Oude Rijk (2635 - 2154 v. Chr.) die in hiërogliefenschrift voornamelijk op mastaba- en piramidewanden werd opgetekend.

Middegyptisch

Het Middegyptisch is in structuur nauw verwant aan het Oudegyptisch en wordt gezien als de spreektaal die tijdens de Eerste Tussenperiode (2157 - 2040 v. Chr.) en het Middenrijk (2040 - 1785 v. Chr.) in gebruik was. De geschreven vorm van deze taal wordt beschouwd als de klassieke taal en omvat voornamelijk literaire en religieuze teksten vanaf het Middenrijk tot aan de Ptolemaeën Tijd (332 - 30 v. Chr.). Vooral de hiërogliefenteksten die staan afgebeeld op stèles, dodenboeken en grafreliëfs zijn in het Middegyptisch geschreven. In dit boekwerk wordt de grammatica van het Middegyptisch belicht en wordt voornamelijk verwezen naar Middegyptische teksten.

Nieuwegyptisch

Het Nieuwegyptisch is de spreektaal van het Nieuwe Rijk (1554 - 1080 v. Chr.) en de Derde Tussenperiode (1080 - 714 v. Chr.). Farao Achnaton introduceerde deze taal als de gangbare schrijftaal. Vooral in de Ramessiden Tijd (1305 - 1080 v. Chr.) werd het Nieuwegyptisch gebruikt

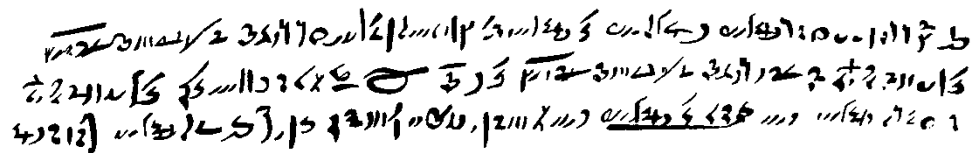

Hiëratisch schrift

voor niet-godsdienstige documenten zoals brieven. De Egyptenaren schreven hun brieven of documenten met een biezen penseel op papyrus. Korte notities zoals afspraken of rekeningen werden echter met een penseel op een eenvoudige potscherf gekrabbeld. Wanneer de Egyptische schrijvers met een penseel schreven, gebruikten ze vaak tekens die sneller konden worden weergegeven dan de lastig te tekenen hiërogliefen. Dit snelschrift van het hiërogliefenschrift wordt hiëratisch genoemd. De leesrichting is van rechts naar links.

Demotisch

Demotisch is een term die niet alleen wordt gebruikt om er een vereenvoudigd snelschrift mee aan te duiden. Het is ook de benaming voor de taalfase die vanaf de Late Tijd (747 - 332 v. Chr.) tot diep in de Romeinse Periode (30 v. Chr. - 395) in gebruik was. De grammaticale structuur wijkt niet bijzonder veel af van het Nieuwegyptisch. Het demotische schriftstelsel is een verder doorgevoerde vorm van snelschrift. Het is afgeleid van het hiëratische schrift en mist als een soort steno het beeldende karakter van het hiërogliefenschrift. Men leest van rechts naar links.

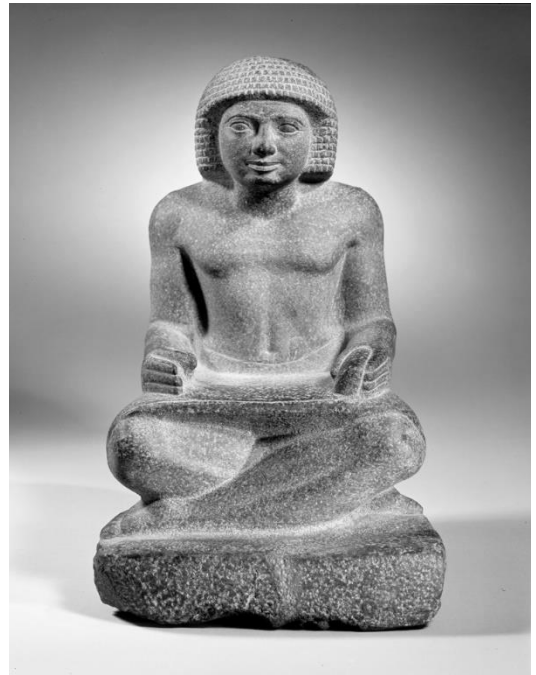
Koptisch

De laatste Egyptische taalfase is het Koptisch. Deze taal van de eerste christenen in Egypte werd geschreven met Griekse letters, aangevuld met een aantal demotische tekens. Het Koptisch is om die reden de enige fase in de Egyptische taal waarvan taalkundigen met zekerheid kunnen zeggen hoe woorden hebben geklonken. Het Griekse alfabet maakt namelijk gebruik van klinkers. De leesrichting is van links naar rechts.

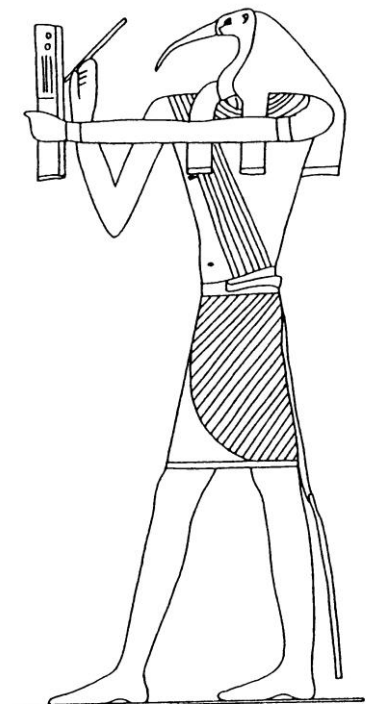
ψλ̄ζ̄ ΝΙΜ ΕΤΕ Ν̄ΥΝΑ†ΚΑΡΠΟΣ ΔΝ ΥΝΑСОΛΠ̄Υ, ΔΥΩ ψλ̄ζ̄ ΝΙΜ ΕΤΝΑ†ΚΑΡΠΟΣ ΥΝΑΤ̄ΒΒΟΥ
 ΠΕΤΝΑ ΕΩ ΕΒΟΛ Μ̄ΠΜΟΥ Ε†ΝΑΤΑΔΥ ΝΑΥ Ν̄ΝΕΥΕΙΒΕ
 ΠΜΑ ΕΨΑΡΕ Ν̄ΙΟΥΔΑΙ ΤΗΡΟΥ ΣΩΟΥΖ Ν̄ΖΗΤ̄Υ
 ΝΕΥΡ̄Μ̄ΝΤΡΕ Ν̄ΣΙ ΠΜΗΗΨΕ ΕΤ̄Ν̄ΑΜΑΥ
 Τ̄Ν̄ΣΛΟΜΛ̄Μ̄ Ζ̄Ν̄ΝΕΙΖΒΗΥΕ ΕΤ̄ΣΟΟΜΕ, ΕΤΕ Μ̄ΥΖΗΥ Ν̄ΖΗΤΟΥ
 ΔΥΕΙ ΕΒΟΛ ΕΥΜΑ ΕΥΜΟΥΤΕ ΕΡΟΥ ΔΕ ΠΕΚΡΑΝΙΟΝ
 ΝΕΖΒΗΥΕ ΓΑΡ ΕΝΤΑΠΑΒΕΙΩΤ ΤΑΔΥ ΝΑΙ ΔΕΚΑΣ ΕΙΕΔΟΚΟΥ ΕΒΟΛ, Ν̄ΠΟΥ
 ΝΕΖΒΗΥΕ Ε†ΕΙΡΕ Μ̄ΜΟΥ

Het schrijversvak

Slechts weinig Egyptenaren konden lezen en schrijven. Alleen de zonen van belangrijke ambtenaren kregen onderricht in het lezen en schrijven van hiërogliefen. Schrijvers genoten in Egypte een hoog aanzien. De Egyptenaren zelf noemden hun hiërogliefen de 'godswwoorden'. Het beeld hiernaast bevindt zich in de collectie van het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden en dateert uit het Oude Rijk. Dit beroemde beeld wordt ook wel de 'Leidse schrijver' genoemd. De schrijver beschrijft zijn papyrusrol, die op zijn schoot ligt, van rechts naar links.

Wanneer een schrijver op papyrus schreef, haalde hij zijn biezen penseel uit een soort etui, een houten schrijverspalet. Dit is een plankje met een gleufje om er het penseel in op te bergen. Boven aan het plankje zitten twee ronde uithollingen. Eén is voor de zwarte inkt en de ander voor de rode inkt. Het penseel werd eerst in een bakje water nat gemaakt en daarna over het inktblokje gestreken. Af en toe gebruikte hij daarbij ook de rode inkt. Dit was niet om fouten te verbeteren, maar juist om er belangrijke woorden mee op te schrijven, zoals bijvoorbeeld het begin van een tekst of de namen van goden. De voorstelling hiernaast toont Thot, een god met de kop van een ibis, als een schrijver. Thot werd beschouwd als de boodschapper van de goden en de schutpatroon van de schrijvers.

Het oplossen van een rebus

Aan het einde van de Predynastische periode (omstreeks 3100 v.Chr.) kwamen de Egyptenaren tot de ontdekking dat je iemand een bericht kunt laten lezen door het maken van een tekening. Zo stelt de afbeelding van een gezicht het woord *gezicht* voor.

Een stuk lastiger wordt het om abstracte begrippen op dezelfde manier te willen weergeven. Om dit probleem te omzeilen hanteerden de eerste Egyptische schrijvers al snel het principe van een rebus. Een woord voor het abstracte begrip dat hetzelfde klinkt als een woord voor een concreet begrip, werd met hetzelfde beeldteken weergegeven. Ter vergelijking kan worden gedacht aan woorden die in het Nederlands zowel een concrete als abstracte betekenis hebben zoals 'arm', 'meer' of 'weg'. Bij dit rebussysteem dienen de meeste hiërogliefen alleen als een klankteken. Zo stelt het teken het bovenaanzicht van een huis voor. Het teken wordt gebruikt in het Egyptische woord met de klank *pr* (uitspraak: 'per') dat *huis* betekent. In de vorm van een rebus wordt hetzelfde klankteken gebruikt in woorden als

  pr(i) *uitgaan* (uitspraak: 'perrie') of   *pr.t* *winter* (uitspraak: 'perret').

Tekens met een betekenis

Naast hiërogliefen met een klank komen ook klankloze tekens voor. Deze hiërogliefen staan geschreven aan het einde van een woord en geven aan tot welke betekenisgroep het woord behoort. Aan het werkwoord van beweging, *pr(i)* dat *uitgaan* betekent, wordt een afbeelding van lopende benen toegevoegd. Een woord dat een tijdsbepaling aanduidt, zoals *pr.t* dat *winter* betekent, krijgt een zonnescijf toegevoegd. Zulke tekens worden **determinatieven** genoemd.

Door hun positie aan het einde van woorden, geven determinatieven de woordafscheiding aan in het hiërogliefenschrift. Determinatieven bieden zo hulp bij het leren lezen van het zonder onderbrekingen geschreven hiërogliefenschrift.

Een ander klankloos teken dat vaak wordt weergegeven is een verticaal streepje | .

Dit teken wordt onder of achter een klankteken geplaatst, bijvoorbeeld | *s3* *zoon*. Het streepje geeft in dit geval geen informatie over de betekenis van het woord. Het komt voor wanneer de stam van het woord louter met één klankteken kan worden geschreven.

Een teken meer of minder

In de eerder genoemde woorden *pr(i)* en *pr.t* staat een hiëroglief dat een mond voorstelt. Deze hiëroglief is de letter *r*. Hij wordt in dit geval gebruikt als een klankaanvullend teken bij de tweede medeklinker van het teken *pr*. De verklaring voor het gebruik van zulke klankaanvullende tekens wordt gegeven in de tweede les van de videoreeks.

De letter (*i*) in het werkwoord   *pr(i)* is een halve medeklinker die vaak in het beeldschrift wordt weggelaten.

Het te verwachten teken na de letter r en voor de lopende benen is het rietblad met de klankwaarde *i*. Omdat in dit geval dit teken in het hiërogliefenschrift niet staat weergegeven, wordt in de letteromzetting de *i* tussen haakjes geplaatst. Het weglaten van een halve medeklinker in het beeldschrift is vooral gebruikelijk wanneer deze voorkomt in een aan de stam van een woord toegevoegde uitgang. In de loop van de lessen zal blijken dat dit lastige verschijnsel, wat **defectieve spelling** wordt genoemd, vaak voorkomt in het Egyptische hiërogliefenschrift.

De punt in het woord   *pr.t winter* duidt op een uitgang na de stam van het woord. In dit geval is de uitgang de letter *t* die wordt weergegeven met het teken dat een brood voorstelt. Het betreft de uitgang bij een vrouwelijk woord. We zetten daarom een punt in de transliteratie.

In welke richting lezen?

Het Egyptische hiërogliefenschrift wordt in horizontale regels of in verticale kolommen geschreven. Een tekst begint altijd bovenaan maar kan in verschillende richtingen worden weergegeven. Het beginpunt van een tekst is aan die kant gelegen waarnaar de dieren of mensen, die in de regel of kolom staan afgebeeld, kijken. Het merendeel van de Egyptische teksten dient van rechts naar links te worden gelezen. Uit praktische overwegingen staan de teksten in dit boekwerk doorgaans van links naar rechts geschreven.

Hoe heeft het Egyptisch geklonken?

Een belangrijk kenmerk van het Egyptische hiërogliefenschrift is dat klinkers buiten beschouwing worden gelaten. In feite staan alleen medeklinkers weergegeven, net zoals dat bij het Hebreeuws en Arabisch het geval is. Omdat het Egyptisch een dode taal is, valt niet meer met zekerheid te achterhalen hoe de niet-geschreven klinkers tussen de medeklinkers hebben geklonken. Voor het weergeven van de klankwaarde hebben de Egyptologen afgesproken om de hiërogliefen om te zetten in de medeklinkers van het moderne alfabet. Vaak worden boven of onder de alfabetische letters kleine tekenjes geplaatst om het verschil in uitspraak voor de klanken van de medeklinkers die sterk op elkaar lijken aan te geven. De egyptologen noemen deze alfabetische omzetting van het hiërogliefenschrift de **transliteratie** van een tekst.

Van het Egyptische woord voor *huis* kennen we alleen de twee letters p en r. Om de medeklinkers toch uit te kunnen spreken zetten de egyptologen voor het gemak een korte 'e'-klank tussen de medeklinkers. Zo wordt het woord *pr.t winter* niet 'prt' maar 'perret' uitgesproken.

Om dezelfde reden wordt het woord *nfr* dat *mooi* betekent als 'neffer' uitgesproken. Daarnaast is afgesproken om de zogenaamde halve medeklinkers, die met de speciale tekens worden getransliteraerd, toch als klinkers uit te spreken, *ʒ* (klinkt als aa), *i* (als ie), *y* (als ie), *ʿ* (als a), en *w* (als w of oe).

Het woord voor *leven* *ʿnh* wordt volgens deze afspraak dus als 'anch' uitgesproken. De halve medeklinkers *i*, *y* en *w* zijn vaak verwerkt in de uitgang van een woord. De hiërogliefen die de klank voor deze uitgangen voorstellen, worden slechts zelden in het hiërogliefenschrift werkelijk weergegeven.

In dit kader is het weglaten van het teken voor de uitgang *i* in het werkwoord   *pr(i) uitgaan* eerder genoemd.

Eénlettertekens

Teken	Voorstelling		Transliteratie	Uitspraak
	gier	ʒ		lange a, zoals in 'maan' (aleph)
	rietblad	i		ie, voor een ʒ of ʕ wordt de uitspraak j
	dubbel rietblad	y		ie, voor een ʒ of ʕ wordt de uitspraak j
	onderarm	ʕ		korte a, zware keelstoot (ayin)
	kwartelkuiken	w		oe of w
	been	b		b
	krukje	p		p
	gehoornde adder	f		f
	uil	m		m
	water	n		n
	mond	r		r
	hut	h		h
	touw	ḥ		h
	placenta	ḥ		g of ch
	dierenbuik	ḥ		chj
	grendel	s		s of z
	gevouwen doek	s		s
	vijver	š		sj
	zandhelling	ḳ		q
	mand met handvat	k		k
	kruikenstandaard	g		harde g zoals in 'garçon'
	brood	t		t

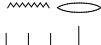

Teken	Voorstelling	Transliteratie	Uitspraak
	tuiertouw	<i>t</i>	tj
	hand	<i>d</i>	d
	cobra	<i>d</i>	dj

Varianten

Teken	Voorstelling	Transliteratie	Uitspraak
	schuine streepjes	<i>y</i>	ie, voor een A of a wordt de uitspraak j
	krul	<i>w</i>	oe of w
	onbekend	<i>m ; im</i>	m of im
	rode kroon	<i>n</i>	n
	stamper	<i>t ; t̄ ; ti</i>	t, tj of ti
	uil met onderarm	<i>m</i>	m

Ook de tekens en en zijn varianten op . Opmerkelijk is dat deze tekens uitsluitend aan het begin van een woord voorkomen.

Het Oud- en Middegyptisch kent geen teken voor de letter *l*. Hiervoor wordt meestal de letter *r* gebruikt.

In het Nieuwegyptisch wordt de tekencombinatie gebruikt voor de letter *l*. In de Ptolemaeën Tijd wordt bij het weergeven van niet-Egyptische woorden het teken met de transliteratiewaarde *r* of *rw* voor de letter *l* gebruikt.

Een speciaal éénletterteken *n* dat ontkenkende armen voorstelt, wordt gebruikt in de partikels *n* en *nn* die ontkenning uitdrukken.

In de lijst van determinatieven, die op de volgende pagina wordt behandeld, staan de klankloze tekens man, vrouw, god met als variante schrijfwijze opgenomen.

In de oorspronkelijk schrijfwijze voor de eerste persoon enkelvoud van het persoonsuffix (zie videoles 5) ging een *i* aan deze determinatieven voor personen vooraf. Deze werd slechts zelden in het beeldschrift uitgeschreven zodat deze vier determinatieven alleen in het gebruik als persoonsuffix de klankwaarde *i*, als het ware, zijn gaan overnemen.

Determinatieven

Reeds eerder zijn de klankloze tekens, de determinatieven, genoemd. Het zijn tekens die aan het einde van een woord worden geplaatst. Determinatieven komen van pas bij het vertalen van een Egyptische tekst. Ze helpen de betekenis van het woord te bepalen. Hieronder volgt een lijst van de meest voorkomende determinatieven.

Teken	Voorstelling	Betekenis	
	zittende man	man, mannelijk beroep	
	zittende vrouw	vrouw, vrouwelijk beroep	
	zittende god	god, koning	variant
	man en vrouw	mensen	
	koning met witte kroon	de god Osiris	
	man met hand aan de mond	eten, drinken, spreken, denken	
	man met mand op het hoofd	werken, dragen, optillen	
	man op stoel	eerbiedwaardige persoon	variant
	mummiegestalte	beeld, mummie	
	aanbiddende man	aanbidden	variant
	man met armen geheven	hoog zijn	
	man met stok	eerbiedwaardige, oude man	
	slaande man met stok	kracht, beweging	variant
	bouwende man	bouwen	
	bloedende man	vijand, dood	
	barende vrouw	baren, geboren worden	
	kind met vinger aan de mond	kind	
	opgemaakt oog	zien	variant
	borst	zogen	
	haarlok	rouw	

Teken	Voorstelling	Betekenis	
	fallus	mannelijk	
	lopende benen	gaan, komen	
	stier	rund	variant
	jakhals op tempel	de god Anoebis	
	jakhals op standaard	de god Wepwaoet	
	gans	vogel	variant
	spreeuw	klein, slecht, zwak	
	vis	vis	
	boom	boom	
	tak	hout, tak	
	plant	plant, bloem	
	hemel	hemel	
	zon	zon, hemellichaam, seizoenen, tijd	
	ster	ster, tijd 's nachts	
	stadsplattegrond	stad, plaats, land	
	land	land, eeuwigheid	
	bergen	bergen, woestijn, buitenland	
	watergolven	water	
	irrigatiekanalen	plaats, gebied	
	steen	steen, bouwwerk	
	huis	plaats, gebouw	
	piramide met omheiningmuur	piramidesteden	

Teken	Voorstelling	Betekenis	
	boot	boot, varen	
	vlag	godennaam	
	opgerolde papyrus	abstracte begrippen	variant
	korrel	zand, mineraal	
	drie strepen	meervoud, verzameling	variant
	twee verticale strepen	tweevoud	variant
	offerbrood	offergave	
	brood	brood	variant
	bierkruik	bier	variant
	twee wijnkruiken	wijn	
	schaal van albast	feest, albast	variant
	kledingstrook met franje	kleding	variant

De meest gebruikte meerlettertekens worden in de hieronder weergegeven overzichtslijsten gemarkeerd met een stip.

Tweelettertekens

Teken	Voorstelling	Transliteratie	Gebruik in woorden
	ruggengraat met merg	3w	3w lang zijn
	haarpin of beitel	3b, mr	3bdw Abydos of smr vriend
	draagstoel	3s	3sir Osiris variant
	rietblad met beentjes	ii	ii komen
• 	hart	ib	ib hart
• 	onbekend	im, gs, m	gs zijkant
• 	twee gekruiste planken	im	imy die erin is
• 	oog	ir	iri doen, maken
	stier	iḥ	iḥ rund variant
	rietbundel	is	is mastaba
	houten tentpaal	ʕ3	ʕ3 groot variant
	lasso	w3	w3 ver
• 	weg met struiken	w3	w3.t weg
• 	ossenhoorns	wp	wpi openen
• 	woestijnhaas	wn	wnn zijn, bestaan
• 	zwaluw	wr	wr groot, oud
	touw rondom een stok	wḏ	wḏ bevel, stèle variant
	zadelbekooievaar	b3	b3k dienaar

Teken	Voorstelling	Transliteratie	Gebruik in woorden
	vliegende eend	<i>p3</i>	<i>p3 deze</i>
•	bovenaanzicht van een huis	<i>pr</i>	<i>pr huis</i>
•	hemel	<i>pt, hry</i>	<i>p.t hemel</i> of <i>hry die gezag heeft over</i>
	sikkel	<i>m3</i>	<i>m33 zien, kijken</i>
	melkpotje in een net	<i>mi</i>	<i>mi zoals</i>
•	water	<i>mw</i>	<i>šmw zomer</i>
	senetspel	<i>mn</i>	<i>mn blijven</i>
•	handploeg	<i>mr</i>	<i>mri willen, liefhebben</i>
•	vossenhuizen	<i>ms</i>	<i>msi baren, geboren worden</i>
•	potje	<i>nw, in</i>	<i>n.w van (mv) of ink ik</i>
	dissel	<i>nw</i>	<i>nw deze (mv)</i>
•	mand	<i>nb</i>	<i>nb heer</i> of <i>nb alle</i>
	twee biesplanten	<i>nn</i>	<i>nn n deze</i>
	tong	<i>ns, imy-r¹</i>	<i>ns tong</i> of <i>imy-r opzichter</i>
	zon	<i>r^c</i>	<i>r^c Ra, zon, dag</i>
	been	<i>rd</i>	<i>rd.wy de beide voeten</i>
•	albasten schaal	<i>hb</i>	<i>hb feest</i> variant
	knuppel	<i>hm</i>	<i>hm dienaar</i> of <i>hm majesteit</i>
•	bron met water	<i>hm</i>	<i>hm.t echtgenote</i>
•	gezicht	<i>hr</i>	<i>hr op</i> of <i>hr gezicht</i>

¹ Het verbindingsstreepje in *imy-r* geeft aan dat dit een uit twee woorden samengesteld woord betreft.

Teken	Voorstelling	Transliteratie	Gebruik in woorden
• 	valk	<i>ḥr</i>	<i>ḥr Horus</i>
• 	watervaas	<i>ḥs</i>	<i>ḥsi prijzen</i>
	knots	<i>ḥd</i>	<i>ḥd helder zijn</i> of <i>ḥd zilver</i>
• 	waterlelieplant	<i>ḥ3</i>	<i>ḥ3 duizend</i>
	opkomende zon	<i>ḥc</i>	<i>ḥci verschijnen</i>
	arm met zweep	<i>ḥw</i>	<i>ḥwi beschermen</i>
	tak	<i>ḥt</i>	<i>ḥt tak, hout</i>
	slachtblok	<i>ḥr</i>	<i>ḥr onder, beladen met</i>
• 	eend	<i>s3</i>	<i>s3 zoon</i>
• 	schrijverspalet	<i>sš</i>	<i>sš schrijver</i>
• 	biesplant	<i>sw</i>	<i>nsw koning</i>
	pijlpunt	<i>sn</i>	<i>sn broer</i> of <i>sntr wierook</i>
	troon	<i>st, 3s</i>	<i>s.t plaats</i> of <i>3sir Osiris</i>
	veer	<i>šw, m3c.t</i>	<i>šw leeg zijn</i> of <i>m3c.t waarheid</i>
	vijver op beentjes	<i>šm</i>	<i>šm gaan</i>
	touw	<i>šs</i>	<i>šs albast</i>
	ibis	<i>gm</i>	<i>gmi vinden</i>
	opgeheven armen	<i>k3</i>	<i>k3 ziel</i> of <i>k3.t werk</i>
	houtskool met vlammen	<i>km</i>	<i>km.t Egypte</i>
	bouwinstrument	<i>kd</i>	<i>kd bouwen</i>
• 	vlak land	<i>t3</i>	<i>t3 land</i>
	hoofd	<i>tp</i>	<i>tp op</i> of <i>tp hoofd</i>
• 	slede	<i>tm</i>	<i>nfr-tm Nefertem</i>

Teken	Voorstelling	Transliteratie	Gebruik in woorden
• 	arm met offerbrood	<i>di</i>	<i>rdi</i> <i>geven</i> variant
	vuurboor	<i>d3</i>	<i>wd3</i> <i>voorspoedig zijn</i>
• 	heuvelland	<i>dw</i>	<i>3bdw</i> <i>Abydos</i>
	bundel vlas	<i>dr</i>	<i>dr</i> <i>sinds, vanwege</i>
	djedzuil	<i>dd</i>	<i>dd</i> <i>duurzaamheid, stabiliteit</i>

Drielettertekens

Teken	Voorstelling	Transliteratie	Gebruik in woorden
	zon tussen bergen	<i>3ht</i>	<i>3ht.t horizon</i>
•	pop van bies	<i>ʕnh</i>	<i>ʕnh leven</i>
	mast	<i>ʕhʕ</i>	<i>ʕhʕ staan</i>
	been met waterpot	<i>wʕb</i>	<i>wʕb wab-priester variant</i>
	kop en nek van een jakhals	<i>wsr</i>	<i>wsr krachtig</i>
•	podium voor een troon	<i>m3ʕ</i>	<i>m3ʕ-hrw waar van stem</i>
•	gier	<i>mwt</i>	<i>mwt.moeder</i>
•	wandelstok	<i>mdw</i>	<i>mdw woord, spreuk</i>
	stadsplattegrond	<i>niw</i>	<i>niw.t stad</i>
	Soldaat met boog	<i>mšʕ</i>	<i>mšʕ leger</i>
	papyrusrol	<i>md3</i>	<i>md3.t papyrusrol</i>
•	hart met luchtpijp	<i>nfr</i>	<i>nfr goed, mooi</i>
•	vlag	<i>ntr</i>	<i>ntr god</i>
	zoete peul	<i>ndm</i>	<i>ndm zoet</i>
	rechthoekig gebouw	<i>hwt</i>	<i>hwt.domein</i>
•	kromstaf	<i>hk3</i>	<i>hk3 heerser</i>
•	mat met offerbrood	<i>htp</i>	<i>htp offer</i>
	mestkever	<i>hpr</i>	<i>hpr worden</i>
	watervazen in een rek	<i>hnt</i>	<i>hnt voor variant</i>
	roer van een schip	<i>hrw</i>	<i>hrw stem variant</i>
	scepter	<i>hrp, shm</i>	<i>hrp inspecteur, district shm macht</i>

Teken	Voorstelling	Transliteratie	Gebruik in woorden
	rietveld	<i>sh.t</i>	<i>sh.t</i> <i>platteland</i>
	koeienoor	<i>sdm</i>	<i>sdm</i> <i>horen, luisteren</i>
	zeggeplant	<i>šm^c</i>	<i>šm^cy.t</i> <i>zangeres</i> variant of
	staf met een bundel	<i>šms</i>	<i>šmsw</i> <i>volgeling</i>
	buizerd	<i>tyw</i>	<i>imnty.w</i> <i>westelijken</i>
	dolk	<i>tpy</i>	<i>tpy</i> <i>eerste</i> variant
	zeil aan mast	<i>t3w</i>	<i>t3w</i> <i>lucht, wind</i>
	ster	<i>dw3, sb3</i>	<i>dw3</i> <i>aanbidden</i> of <i>sb3</i> <i>ster</i>
	arm met een scepter	<i>dśr</i>	<i>dśr</i> <i>heilig</i>

Vierlettertekens

Teken	Voorstelling	Transliteratie	Gebruik in woorden
• 	ruggengraat met merg	<i>im3h</i>	<i>im3hw</i> <i>eerbiedwaardige</i>
	veer op standaard	<i>imnt</i>	<i>imnt</i> <i>westen</i>
	altaar met offers	<i>wdhw</i>	<i>wdhw</i> <i>altaar</i>

Samengestelde tekens

Enkele hiërogliefen zijn ontstaan uit een combinatie van tekens.

De klank *m* kan aan het begin van woorden als of voorkomen.

De combinatie van het teken *šm^c* met de klankaanvulling ^c vormt de variant .

De combinatie van het determinatief dat de betekenis zien uitdrukt, met het teken *m3* komt voor in het woord   *m33* *zien*.

De combinatie van het teken *m3^c* met het teken *m3* vormt het teken *m3^c* *waar*.

De combinatie *hwt* en *hr* vormt het teken *hw.t-hr* *Hathor*, de koegodin.

De combinatie *pr* en *hd* vormt *pr-hd* *schathuis*.

De combinatie *pr* en *hrw* vormt *pr.t-hrw* *stemoffer*, dat een eigen determinatief krijgt in de tekens en .